

**UCHWAŁA NR XLIII/496/21
RADY MIEJSKIEJ WAŁBRZYCHA**

z dnia 21 grudnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024

Na podstawie art. 12 pkt 11, art. 92 ust.1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2020 r. poz.920 ze zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz.821 ze zm.) uchwała się co następuje:

§ 1. Przymuje się Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Wałbrzycha.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. i podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej Wałbrzycha

Maria Anna Romańska

Załącznik do uchwały Nr XLIII/496/21
RADY MIEJSKIEJ WAŁBRZYCHA
z dnia 21 grudnia 2021 r.

**Program
Rozwoju Pieczy Zastępczej
Miasta Wałbrzycha
na lata 2022-2024**

Wałbrzych, listopad 2021 rok

Wprowadzenie.....	3
I. Zadania własne powiatu z zakresu systemu pieczy zastępczej	6
II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	7
II.1. Rodzinna piecza zastępcza	8
II.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	13
III. Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej w Wałbrzychu.....	18
IV. Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej	21
V. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2022 – 2024	24
VI. Cele i kierunki działania Programu	25
VII. Realizacja Programu	30
VIII. Odbiorcy Programu	30
IX. Realizatorzy i Partnerzy Programu	31
X. Źródła finansowania zadań.....	31
XI. Monitoring i ewaluacja Programu	32
XII. Zakończenie	33

WPROWADZENIE

System pieczy zastępczej w Polsce stanowi zbiór spójnych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Celem głównym jest rozbudowanie istniejącego systemu pieczy zastępczej a założenia ustawy wyraźnie wskazują, że zabranie dziecka z rodziny naturalnej ma być ostatecznością, gdy jego dobro jest zagrożone. Dziecku, któremu rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania, należy zorganizować opiekę zastępczą w formie rodzinnej bądź instytucjonalnej. Szansą dziecka na wzrastanie w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze lub rodzinne domy dziecka. Obecne rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki oraz kompleksową pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu.

Regulacje prawne w kwestiach dotyczących organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 3 w/w ustawy, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa wyraźnie podzieliła kompetencje pomiędzy samorząd gminny i powiatowy. Do zadań własnych gminy należy praca z rodziną biologiczną, natomiast organizowanie pieczy zastępczej należy do powiatu.

Podstawę prawną programu stanowi art. 180 pkt.1 ustawy, który zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3 – letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024, zwany dalej Programem, jest kontynuacją dotychczas realizowanego programu na lata 2019-2021 i został opracowany przez organizatora pieczy zastępczej - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, we współpracy z innymi podmiotami działającymi w obszarze pieczy zastępczej w mieście Wałbrzychu.

Tworzenie nowego programu jest poprzedzone analizą sytuacji społecznej Wałbrzycha zawartą w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Wałbrzycha na lata 2021-2025, analizą danych statystycznych zawarta w sprawozdaniach rocznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, rocznymi ocenami realizacji „Programu rozwoju pieczy zastępczej miasta Wałbrzycha na lata 2019-2021”, zawartymi w corocznych sprawozdaniach Ośrodka, nieuzupełnionymi o przedstawione dane, dotyczące sytuacji rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Istotna również była: diagnoza sytuacji pieczy zastępczej w mieście Wałbrzychu, aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczenia dzieci poza

rodzinami biologicznymi.

Opracowany program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu dotychczasowych działań, wskazaniu priorytetowych zadań, które należy podjąć na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w mieście Wałbrzychu w ciągu nadchodzących lat. Program ma charakter otwarty, co oznacza, że zadania w nim wyznaczone mogą zostać zmodyfikowane lub poszerzone w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb.

Dotychczasowa pomoc oferowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu – Dział Pieczy Zastępczej jest właściwie ukierunkowana. Skala i różnorodność występujących problemów w środowisku skłania jednak do podejmowania dalszych działań na rzecz rodzin i dzieci potrzebujących pomocy i wsparcia.

Regulacje prawne w zakresie wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej zawarte są w następujących przepisach i dokumentach:

1. Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
2. Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.);
3. Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. z 2011 r. Nr 292 poz. 1720);
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 274, poz. 1620);
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz.1359);
6. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969);
8. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.);

Program wpisuje się w założenia:

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tczewskim na lata 2021 – 2025.

I. ZADANIA WŁASNE POWIATU Z ZAKRESU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła istotne zmiany w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną. Nastąpił wyraźny podział kompetencji między samorząd gminny odpowiedzialny za pracę z rodziną biologiczną i powiatowy – organizujący pieczę zastępczą. Poniższa tabela przedstawia obszar działań i odpowiedzialności gminy, powiatu i województwa.

Tabela Nr. 1. Podział kompetencji pomiędzy samorząd gminny, powiatowy i wojewódzki.

GMINA	POWIAT	WOJEWÓDZTWO
- działania profilaktyczne	- działania promujące rodzinną pieczę zastępczą	- prowadzenie ośrodków adopcyjnych
- praca z rodziną przeżywającą trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dziecka (praca asystenta rodziny)	- organizacja rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	- prowadzenie regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych
	- wsparcie dla rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych	- prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych
	- pomoc i wsparcie dla usamodzielniających się wychowanków	

Ustawodawca (art.180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) szczególną uwagę kładzie się na działania ukierunkowane na promocję, pozyskiwanie, szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, a także stopniowe polepszanie warunków rodzin, które już sprawują opiekę nad dziećmi w ramach rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku pieczy instytucjonalnej istotne są działania podejmowane w celu zapewnienia w placówkach opiekuńczo – wychowawczych odpowiednich standardów wymaganych ustawą, zmierzające do poprawy jakości sprawowanej opieki. Program zakłada ponadto pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej oraz różnego typu placówek opieki całodobowej. Działania obejmują realizację indywidualnych programów usamodzielniania oraz pracę edukacyjno- wychowawczą, wspierającą ich życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem.

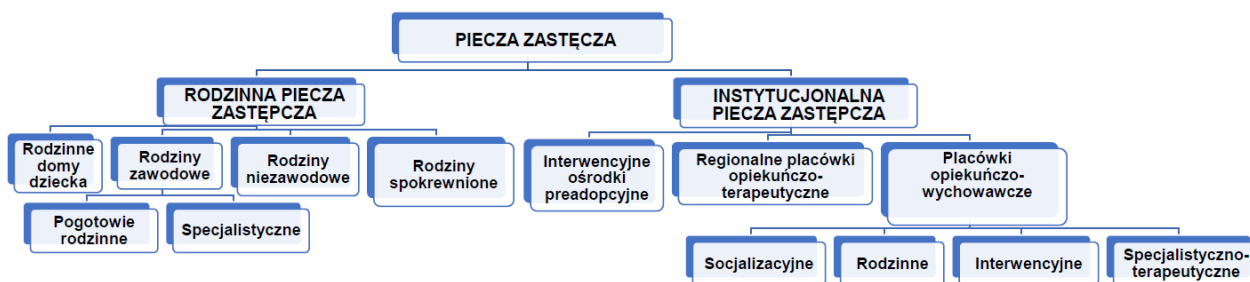
II. RODZINNA I INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Każde dziecko ma prawo do życia i rozwoju w swojej rodzinie. Kodeks rodzinny i opiekuńczy określił, kiedy dziecko może być umieszczone poza rodziną. Taka sytuacja może mieć miejsce, gdy zostały wyczerpane wszystkie formy pomocy rodzicom dziecka lub dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie opieki w formie pieczy zastępczej bądź adopcji.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą zapewnić dziecku odpowiedniej opieki i wychowania. Ma ona charakter czasowy. W pierwszej kolejności poszukuje się jednak miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej, a dopiero po wyczerpaniu takiej możliwości, dziecko trafia do pieczy instytucjonalnej.

Poniższy schemat przedstawia formy pieczy zastępczej.

Rysunek Nr 1. Formy pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Podstawą do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest prawomocne orzeczenie sądu rodzinnego. Dziecko może być przyjęte do placówki opiekuńczo-wychowawczej również na wniosek rodzica, opiekuna prawnego bądź na prośbę samego dziecka.

Dziecko może zostać natychmiastowo umieszczone w pieczy zastępczej także na podstawie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wówczas gdy jest bezpośrednio zagrożone jego życie lub zdrowie w związku z przemocą w rodzinie. Decyzję o odebraniu dziecka z rodziny, wspólnie z funkcjonariuszem Policji oraz lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką, podejmuje pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe. O tym fakcie socjalny zobowiązany jest poinformować sąd nie później niż w ciągu 24 godzin.

II.1. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem i najlepszym rozwiązaniem w sytuacji, gdy dziecko nie może dalej wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza spokrewniona, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący/będąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
2. Rodzina zastępcza niezawodowa, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący/niebędąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (sprawująca opiekę nad łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej);
3. Rodzina zastępcza zawodowa (w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) – jest to rodzina, z którą organizator pieczy zastępczej zawiera umowę o pełnienie tej funkcji, tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (sprawująca opiekę nad łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej);
4. Rodzinny dom dziecka, który tworzony jest przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim, sprawujących/ą opiekę nad łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

Głównym celem rodzinnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego środowiska zapewniającego właściwe wychowanie oraz opiekę do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej, bądź do momentu przysposobienia lub usamodzielnienia się. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka powinni zapewnić dziecku w szczególności dostęp do świadczeń zdrowotnych, właściwą edukację mającą na celu wyrównanie braków rozwojowych i szkolnych, rozwój zainteresowań a także zaspokoić potrzeby emocjonalne, bytowe czy społeczne. Dziecko przebywające w pieczy zastępczej ma prawo do kontaktu z rodzicami lub innymi członkami rodziny, o ile sąd nie postanowi inaczej.

Zgodnie z Ustawą dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka do osiągnięcia pełnoletności, a następnie w przypadku dalszego kształcenia może przebywać w dotychczasowej formie pieczy do ukończenia 25 roku życia. W wyniku zmiany sytuacji prawnej dziecka, przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej, może ustać potrzeba kontynuowania pieczy zastępczej.

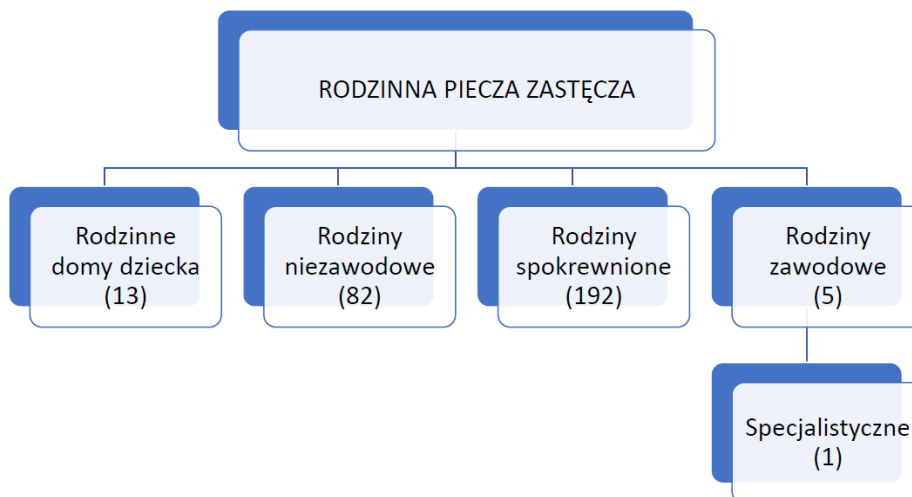
Kandydaci na opiekunów zastępczych, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

W przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą dalej wypełniać wobec swojego dziecka funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zostają oni pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta zostaje im ograniczona na podstawie orzeczenia sądu. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonej władzy rodzicielskiej.

Jednocześnie zawiązanie rodziny zastępczej nie powoduje powstania więzi rodzinno–prawnej pomiędzy dzieckiem a rodzicami zastępczymi, nie powstaje też obowiązek alimentacyjny ani możliwość dziedziczenia przez dziecko. Rodzina zastępcza ma na celu zapewnienie dziecku odpowiednich warunków rozwoju i wychowania, adekwatnie do jego stanu zdrowia oraz indywidualnych możliwości.

Poniższy rysunek przedstawia model rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Wałbrzycha.

Rysunek Nr 2. Model rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonujący w Wałbrzychu.

Źródło: opracowanie własne

W 2020 roku na terenie Wałbrzycha oprócz rodzin zawodowych, niezawodowych oraz spokrewnionych funkcjonowało już 13 rodzinnych domów dziecka. Ta forma rodzinnej pieczy zastępczej zyskuje coraz większą popularność.

Rodziny zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka zgodnie z obowiązującymi przepisami, na każde umieszczone w pieczy dziecko przysługuje świadczenie jednorazowe na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania, dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego (do 18 r.ż. dziecka) oraz miesięczne świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, w kwotach nie niższych niż:

a) 746 zł – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,

b) 1.131 zł - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka,

c) 211 zł – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka przysługuje wynagrodzenie na podstawie umowy zlecenia oraz zwrot kosztów poniesionych na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym.

Dużym wsparciem są osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, z którymi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zawiera umowę zlecenie a także lokale użyczone od gminy Wałbrzych przez Ośrodek (na koniec 2020 roku lokale użyczone zajmowały trzy rodzinne domy dziecka oraz dwie zawodowe rodziny zastępcze).

W ciągu ostatnich pięciu lat wzrosła liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, pomimo szeregu podejmowanych przez Ośrodek działań pomocowych skierowanych do rodzin biologicznych.

Na dzień 31.12.2020 r. w Wałbrzychu funkcjonowało 292 rodziny zastępcze (w tym również rodzinne domy dziecka), w których przebywało 469 dzieci.

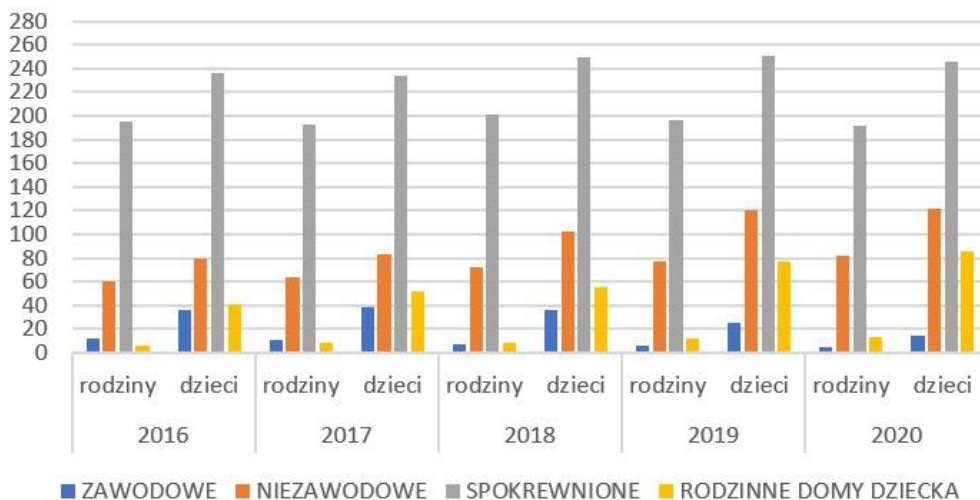
Szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2016 - 2020 zawiera poniższa tabela.

Tabela Nr. 2. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2016-2020 na terenie Wałbrzycha

Rodziny zastępcze na terenie Wałbrzycha	2016		2017		2018		2019		2020	
	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci
Zawodowe	12	36	11	38	7	36	6	25	5	15
Niezawodowe	60	80	64	83	72	102	77	121	82	122
Spokrewnione	195	236	193	234	201	249	197	251	192	246
Rodzinne domy dziecka	6	41	8	52	8	55	12	77	13	86
Razem	273	393	276	407	288	442	292	474	292	469

Poniżej przedstawiony został wykres danych zawarty w Tabeli Nr 2.

RODZINY ZASTĘPCZE NA TERENIE WAŁBRZYCHA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha w 2019 roku i 2020 roku .

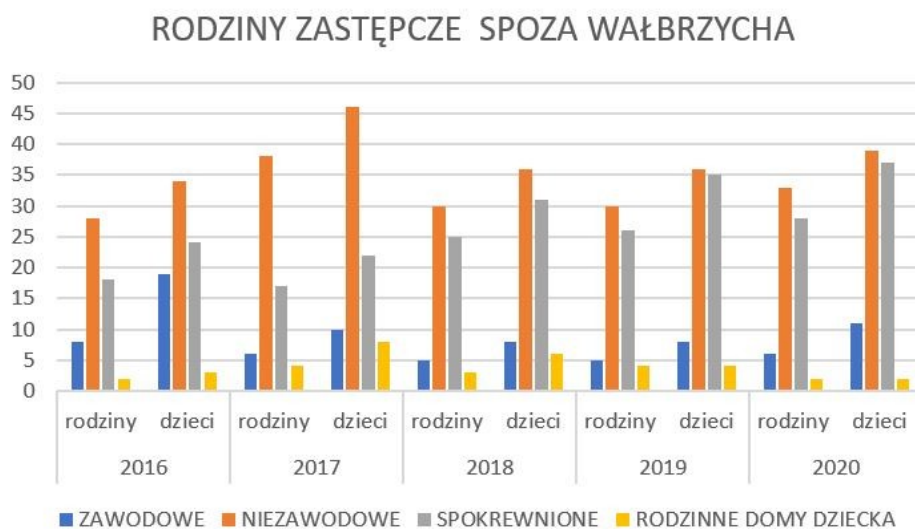
Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w 2019 r. wynosiła ogółem 474, w roku 2020 zmniejszyła się do 469. Był to jedyny przypadek zmniejszenia się liczby dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Wałbrzycha. Niemal każdego roku liczba wychowanków wzrasta. Najwięcej dzieci przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Ich liczba kształtowała się na zróżnicowanym poziomie i wynosiła w roku 2017 – 234 osoby, w 2019 r. już 251 osób. Jedynie w 2020 roku nastąpił niewielki spadek tej liczby do 246. Największy wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2016-2020 dotyczy rodzin zastępczych niezawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.

Podsumowując powyższe, należy stwierdzić, iż liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej wzrasta niemal każdego roku. Rodziny zastępcze w 2020 roku były podstawową formą pomocy dzieciom, które z powodu kryzysu w rodzinie na mocy postanowienia sądu musiały przebywać poza rodziną biologiczną. Na dzień 31 grudnia 2020 roku w Wałbrzychu funkcjonowały 292 rodziny zastępcze, w których umieszczonych zostało w sumie 469 dzieci. Natomiast poza Wałbrzychem przebywało niemal 90 dzieci. W ciągu ostatnich kilku lat liczba ta zwiększała się w niewielkim stopniu (od 80 dzieci w 2016 roku do 89 w 2020 roku). Tabela poniżej przedstawia szczegółowe dane.

Tabela Nr. 3. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich wałbrzyskich dzieci w latach 2016-2020 poza Wałbrzychem.

Rodziny zastępcze spoza Wałbrzycha	2016		2017		2018		2019		2020	
	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci
Zawodowe	8	19	6	10	5	8	5	8	6	11
Niezawodowe	28	34	38	46	30	36	30	36	33	39
Spokrewnione	18	24	17	22	25	31	26	35	28	37
Rodzinne domy dziecka	2	3	4	8	3	6	4	4	2	2
Razem	56	80	65	86	63	81	65	83	69	89

Poniżej przedstawiony został wykres danych zawartych w Tabeli Nr 3.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha w 2019 roku i 2020 roku.

W 2020 roku w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 469 dzieci. Do końca roku 88 dzieci opuściło rodzinną pieczę zastępczą, wśród nich:

- 37 dzieci powróciło do rodziny naturalnej,
- 31 pełnoletnich wychowanków rozpoczęło proces usamodzielniania,

- 9 dzieci zostało przysposobionych,
- 11 dzieci opuściło pieczę zastępczą z innych powodów (m.in. zmiana miejsca zamieszkania).

Tabela poniżej przedstawia liczbę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz opuszczających tę formę pieczy na przełomie trzech ostatnich lat.

Tabela Nr 4. Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Wałbrzycha oraz opuszczających pieczę w latach 2018-2020.

ROK	2018	2019	2020
Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	442	474	469
Liczba dzieci opuszczających rodzinną pieczę zastępczą (w tym pełnoletni wychowankowie rozpoczynający proces usamodzielniania)	69	68	88

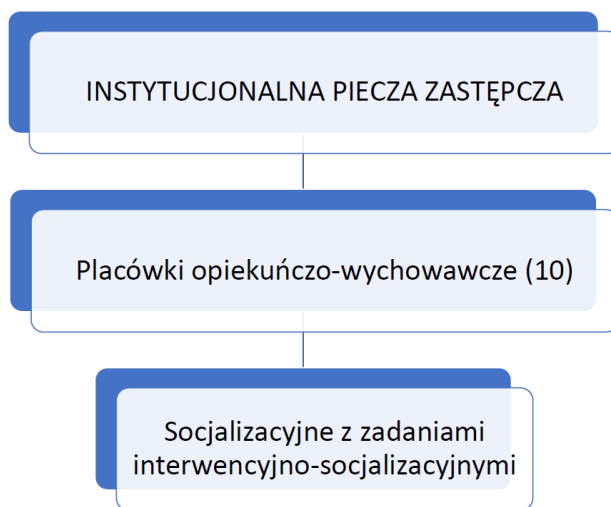
Poza najczęściej pojawiającą się przyczyną umieszczania dzieci w pieczy, a mianowicie problemem alkoholowym, zaczyna wzrastać liczba rodziców uzależnionych od środków odurzających. W efekcie kumulacja tych uzależnień, jak również coraz częstsze występowanie zaburzeń zachowania i chorób psychicznych powoduje, że praca z rodzinami biologicznym z roku na rok jest trudniejsza. Niemniej jednak liczba dzieci powracających do środowiska naturalnego wzrasta w dużej mierze dzięki rozszerzaniu współpracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentów z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz powrotu dzieci. Nieznacznie, w praktyce pobyt dzieci poza rodziną naturalną ma charakter długoterminowy i trwa do pełnoletności.

II.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Zgodnie z podziałem wskazanym w art. 34 Ustawy piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

W Wałbrzychu funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze (socjalizacyjne z zadaniami interwencyjno-socjalizacyjnymi).

Rysunek Nr 3. Model instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonujący w Wałbrzychu.

Źródło: opracowanie własne

Placówki zapewniają dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie, zaspakajają jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe (w tym emocjonalne i społeczne) oraz zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i właściwą edukację. Odpowiedzialne są za realizację planu pomocy dziecku oraz umożliwienie kontaktu z jego rodzicami i innymi osobami bliskimi, o ile sąd nie zdecyduje inaczej. Podobnie jak w przypadku rodzinnej formy pieczy zastępczej, opiekunowie placówki zobowiązani są podejmować wszelkie możliwe działania mające na celu powrót małoletnich do rodziny biologicznej.

Pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć charakter przejściowy, czyli do czasu powrotu wychowanka do rodziny naturalnej lub umieszczenia go w rodzinnej formie pieczy zastępczej.

Ustawa wyraźnie wskazuje prymat pieczy rodzinnej nad instytucjonalną, jednakże nie zawsze istnieje możliwość umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Wówczas zostaje ono umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Dzieci kierowane są do instytucjonalnej pieczy zastępczej głównie z powodu uzależnienia rodziców od alkoholu i środków psychoaktywnych lub bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W Wałbrzychu, na koniec 2020 roku, funkcjonowało 10 placówek opiekuńczo-wychowawczych:

a) 6 placówek opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego, w tym placówki gminne prowadzone przez Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych: Dom Jedyńka, Dom

Dwójka oraz prowadzone przez Fundację Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Salvator”: Dom dla Dzieci nr 1, Dom dla Dzieci nr 2, Dom dla Dzieci nr 3, Dom dla Dzieci nr 4,

b) 4 gminne placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjno – interwencyjnego prowadzone przez Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych : Dom Trójka, Dom Czwórka, Dom Piątka oraz Dom Szóstka.

Fundacja Happy Kids z Łodzi, która na terenie miasta prowadziła 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego zrezygnowała ze współpracy z dniem 31.12.2020 r. Dzieci jednej z placówek zostały przekierowane do innych form pieczy zastępczej na terenie miasta, natomiast pozostałe dzieci wyjechały z prowadzącymi drugą placówkę do Łodzi. Zgodnie z Ustawą zawarte zostało porozumienie dotyczące ponoszenia odpłatności przez Miasto Wałbrzych.

Placówki znajdują się w domach jednorodzinnych, wynajętych lub własnych. Zgodnie z Ustawą w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego oraz interwencyjnego może przebywać w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność. W razie konieczności umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego rodzeństwa, za zgodą dyrektora tej placówki oraz po uzyskaniu zezwolenia wojewody, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci, nie więcej jednak niż 10.

Do placówek opiekuńczo – wychowawczych trafia duża liczba rodzeństw (powyżej 3 dzieci) z dużą rozpiętością wiekową. Z uwagi na zasadę nierozdzielania rodzeństw dzieci mają dużo mniejsze szanse na znalezienie rodziny adopcyjnej bądź umieszczenie w rodzinie zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia wykaz placówek opiekuńczo wychowawczych funkcjonujących na terenie Wałbrzycha oraz liczba umieszczonych w nich dzieci na przełomie lat 2018-2020.

Tabela Nr 5. Wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie miasta oraz liczba umieszczonych w nich dzieci

Nazwa placówki	Stan na 31.12.2018 r.	Stan na 31.12.2019 r.	Stan na 31.12.2020 r.
Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Wałbrzychu			
Dom Jedyńka	14	14	14
Dom Dwójka	14	12	14
Dom Trójka	12	11	7
Dom Czwórka	14	12	12
Dom Piątka	14	5	10
Dom Szóstka	12	5	11

Placówki opiekuńczo – wychowawcze prowadzone przez Fundację Pomocy Dzieci i Młodzieży „Salvatore”			
Dom dla Dzieci nr 1	14	13	13
Dom dla Dzieci nr 2	14	14	13
Dom dla Dzieci nr 3	14	14	13
Dom dla Dzieci nr 4	14	13	14
Razem w placówkach wałbrzyskich	136	113	121
Dom dziecko „Carina” w Nowym Siodle	14	7	4
Dom Dziecka w Jedlinie Zdroju	6	3	1
Pozostałe placówki	8	7	13
Razem poza Wałbrzychem	28	17	18
Razem	164	130	139

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha w 2019 roku i 2020 roku.

Maksymalna liczba dzieci, które mogą być umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej wynosi 14, zatem liczb wszystkich dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Wałbrzychu nie może być wyższa niż 140. Limit ten przekroczony był w latach: 2016 i 2017. Od 2018 roku liczba dzieci w placówkach wyraźnie spada – od 136 w roku 2018 do 121 wychowanków w 2020 roku.

Poniżej przedstawiona została tabela zawierająca liczbę dzieci umieszczonych w placówkach na terenie Wałbrzycha i poza Wałbrzychem w latach 2016 – 2020.

Tabela Nr 6. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Wałbrzycha i poza Wałbrzychem w latach 2016-2020

Nazwa placówki	Stan na 31.12.2016 r.	Stan na 31.12.2017 r.	Stan na 31.12.2018 r.	Stan na 31.12.2019 r.	Stan na 31.12.2020 r.
Razem w placówkach wałbrzyskich	145	147	136	113	121
Razem w obcych placówkach	48	26	28	17	18
Razem wszystkich dzieci	193	169	164	130	139

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha w 2019 roku i 2020 roku .

Zgodnie z ustawą (art. 196 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) średnie wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych stanowi kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność tej placówki lub ośrodka wynikająca z utrzymania dzieci z poprzedniego roku kalendarzowego i ustalana jest przez starostę.

Poniższa tabela przedstawia średnie miesięczne koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2020 r. funkcjonujących na terenie Wałbrzycha .

Tabela Nr 7. Średnie miesięczne koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Wałbrzychu.

Nazwa placówki	Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w roku 2020 (PLN/1 dziecko)
Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Wałbrzychu	
Dom Jedyńka	4736
Dom Dwójka	4887
Dom Trójka	4449
Dom Czwórka	4254
Dom Piątka	5052
Dom Szóstka	4841
Placówki opiekuńczo – wychowawcze prowadzone przez Fundację Pomocy Dzieci i Młodzieży „Salvatore”	
Dom dla Dzieci nr 1	3127
Dom dla Dzieci nr 2	3422
Dom dla Dzieci nr 3	3166
Dom dla Dzieci nr 4	3073

W 2020 roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Wałbrzychu przebywało 121 dzieci. Do końca roku 52 dzieci opuściło tę formę pieczy, wśród nich:

- 13 wychowanków powróciło do rodziny biologicznej,
- 9 wychowanków zostało przysposobionych,
- 30 dzieci zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Rysunek poniżej przedstawia liczbę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Wałbrzychu w roku 2020.

Rysunek Nr 4. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w Wałbrzychu w 2020 r.

LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ
W WAŁBRZYCHU W 2020 r.

III. ANALIZA SWOT SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W WAŁBRZYCHU

W tabeli znajdującej się poniżej przedstawione zostały wyniki analizy SWOT systemu pieczy zastępczej funkcjonującego na terenie miasta Wałbrzycha. Analiza SWOT jest jedną z technik analitycznych, służąca do uporządkowania informacji, segregując je na cztery grupy:

- mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę w analizowanym obszarze;
- słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę w analizowanym obszarze;
- szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany w analizowanym obszarze;
- zagrożenia: wszystko to, co stwarza w analizowanym obszarze niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza SWOT stanowi narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, jak również szans i zagrożeń systemu pieczy zastępczej funkcjonującego na terenie Wałbrzycha.

Tabela Nr 8. Wyniki analizy SWOT systemu pieczy zastępczej funkcjonującego na terenie miasta Wałbrzycha.

MOCNE STRONY	• SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie 12 rodzinnych domów dziecka; • funkcjonowanie 13 rodzin zastępczych zawodowych (w tym 1 rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna); • funkcjonowanie 77 rodzin zastępczych niezawodowych; • odpowiednia liczba osób do pomocy wspierających rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka; • funkcjonowanie 10 placówek opiekuńczo – wychowawczych z łączną liczbą miejsc dla 140 wychowanków; • funkcjonowanie Działu Pieczy Zastępczej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, w skład którego wchodzi: Zespół Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Zespół Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Zespół Poradnictwa Specjalistycznego); • doświadczona i wykwalifikowana kadra Działu Pieczy Zastępczej i MOPS ; • objęcie wsparciem koordynatora lub pracownika socjalnego wszystkich rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka; • organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze; • doświadczona i wykwalifikowana kadra trenerska; • dobrze przygotowane zaplecze do organizowania szkoleń, warsztatów i terapii (sala z pełnym zapleczem technicznym); • możliwość bezpłatnego udziału w szkoleniach organizowanych przez DOPS we Wrocławiu (pracownicy DPZ, rodziny zastępcze); • dogodna lokalizacja ośrodka (centrum miasta); • prowadzenie szkoleń, warsztatów i spotkań dla funkcjonujących rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka ; • funkcjonowanie Wałbrzyskiego Stowarzyszenia Rodzicielstwa Zastępczego „Tu i Teraz”; • dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych i wychowanków przebywających w pieczy, w tym psychologicznej i pedagogicznej oraz w obszarze przeciwdziałania przemocy; • udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej; • funkcjonowanie dwóch mieszkań 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka; • zbyt mało kandydatów na rodziny zastępcze; • małe zainteresowanie rodzin zastępczych udziałem w szkoleniach czy warsztatach podnoszących kwalifikacje (organizowanych przez instytucje zewnętrzne); • zbyt mała liczba lokali socjalnych i komunalnych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej (19 wychowanków na liście oczekujących); • ograniczona ilość środków finansowych na realizację zadań fakultatywnych wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (świadczenia na remont lokali dla rodzin zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka); • występowanie patologii społecznej (alkoholizm, przestępczość, syndrom wyuczonej bezradności, bierności)w rodzinach biologicznych; • brak pozytywnych wzorców osobowych rodziców biologicznych; • długi czas oczekiwania na badania w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; • trudności w dostępie do bezpłatnego wsparcia specjalistycznego na terenie miasta; • dzieci poniżej 10 r.ż. przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych; • wydłużone w czasie postępowania sądowe;

<ul style="list-style-type: none"> • chronionych treningowych dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej (jedno dla kobiet, drugie dla mężczyzn); • promocja idei rodzicielstwa zastępczego (lokalne media, kampania outdoor); • opracowanie materiałów promocyjno-informacyjnych dot. rodzicielstwa zastępczego (m.in. ulotki, roll-upy, beach flagi, stoisko promocyjne, banery elektroniczne); • powstanie filmu promującego rodzicielstwo zastępcze (spot reklamowy); • dobra współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze polityki społecznej (m.in. w formie zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, grup roboczych); • dobra współpraca z instytucjami publicznymi (m.in. sąd rejonowy, urząd miejski, policja, straż miejska, szkoły i przedszkola), poradniami psychologiczno – pedagogicznymi czy organizacjami pozarządowymi (np. Fundacje); • dobra współpraca z partnerami w ramach kampanii społecznej promującej rodzicielstwo zastępcze (m.in. kluby sportowe, instytucje, ośrodek kultury, teatr, ośrodek sportu i rekreacji); • znajomość problemów i potrzeb w zakresie pomocy rodzinom zastępczym; • dobra współpraca z dwoma ośrodkami adopcyjnymi (we Wrocławiu i Jeleniej Górze); • funkcjonowanie Centrum Wsparcia Socjalnego; • pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych (m.in. z Fundacji EY, gminy Wałbrzych); • opracowane wzory dokumentów dotyczących pieczy zastępczej; • wypracowane procedury umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną 	
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i/lub zawodowe; • systematyczne organizowanie działań na rzecz pozyskiwania rodzin zastępczych (kampania społeczna w mediach, film promocyjny, udział w lokalnych wydarzeniach); • kampania społeczna dotycząca rodzin pomocowych (w tym opracowanie materiałów promocyjnych i zakładki na stronie internetowej); • kampania informacyjna dotycząca wolontariatu; • pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego (fundusze unijne, budżet 	<ul style="list-style-type: none"> • okres epidemiczny w kraju; • mało zgłoszeń kandydatów na rodziny zastępcze (zwłaszcza zawodowe); • ograniczone środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej; • niska świadomość społeczeństwa dotycząca rodzicielstwa zastępczego; • mała wiedza i świadomość lokalnej społeczności na temat rodzicielstwa zastępczego; • problemy wychowawcze w pieczy zastępczej; • wypalenie zawodowe i emocjonalne rodzin zastępczych; • postępująca degradacja wartości rodziny oraz niewydolność opiekuńczo-

<ul style="list-style-type: none"> państwa, budżet województwa); • praca z rodziną biologiczną podejmowana we współpracy z instytucjami i urzędami działającymi na rzecz dziecka i rodziny; • intensywna współpraca z Wałbrzyskim Stowarzyszeniem Rodzicielstwa Zastępczego „Tu i Teraz”, instytucjami publicznymi i prywatnymi działającymi w obszarze pieczy zastępczej; • zintensyfikowanie współpracy z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi w zakresie pozyskania rodzin zaprzyjaźnionych	<ul style="list-style-type: none"> wychowawcza rodzin biologicznych; • ograniczona współpraca (często jej brak) z biologicznymi rodzicami dziecka w celu jego powrotu do domu; • powrót osób opuszczających pieczę zastępczą do patologicznego środowiska rodzinnego, brak odpowiednich wzorców wsparcia w rodzinie i ze strony środowiska.
--	--

Prognoza potrzeb i wyzwań:

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w Wałbrzychu (kampania outdoor: billboardy, citylighty; plakaty, ulotki, film promocyjny, informacje na stronie internetowej MOPS oraz w mediach społecznościowych, kampania medialna, organizacja i udział w lokalnych wydarzeniach).
2. Pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych, w tym zawodowych (w ramach corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych).
3. Przyznawanie rodzinom zastępczym, prowadzącym rodzinne domy dziecka oraz usamodzielnianym wychowankom świadczeń wynikających z przepisów.
4. Utrzymanie wysokiego poziomu wsparcia ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – Działu Pieczy Zastępczej rodzinom zastępczym, prowadzącym rodzinne domy dziecka, prowadzącym placówki opiekuńczo-wychowawcze, dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej oraz usamodzielniającym się wychowankom.
5. Partycypacja gminy w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej, podwyższenie wynagrodzenia należnego rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka a także podnoszenie komfortu ich warunków mieszkaniowych.

IV. USAMODZIELNIANIE WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

Usamodzielnianie to długotrwały proces wychowawczy, który wprowadza osobę usamodzielnianą do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. Piecza zastępcza ma zapewnić przede wszystkim przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w społeczeństwie, radzenia sobie z trudnościami, nauczyć nawiązywania pozytywnych relacji z otoczeniem i kontaktów interpersonalnych, zaspokoić potrzeby edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne.

Zgodnie z art. 140 Ustawy osoba usamodzielniana to osoba opuszczająca, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub

regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, gdy umieszczenie w pieczy nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu. Przez osobę usamodzielnianą rozumie się również osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie sześciu miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

W momencie osiągnięcia przez wychowanka pełnoletności, może on pozostać w dotychczasowej formie pieczy zastępczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka lub dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli się uczy (w szkole, zakładzie kształcenia nauczycieli, uczelni lub u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego) lub legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i się uczy (w szkole, zakładzie kształcenia nauczycieli, uczelni, na kursach lub u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego).

Osoba usamodzielniana może otrzymać pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Ma również zapewnioną pomoc prawną i psychologiczną.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia, określającego w szczególności:

- 1) zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia;
- 2) sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej z terenu Wałbrzycha korzystają z przysługujących im świadczeń, objęci są również pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Rodzaj świadczeń oraz liczbę pełnoletnich wychowanków nimi objętych na przełomie trzech ostatnich lat przedstawia tabela poniżej.

Tabela Nr 9. Rodzaj świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z pieczy zastępczej w Wałbrzychu w latach 2018-2020.

Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej			
Rok	Kontynuowanie nauki	Usamodzielnienie	Zagospodarowanie
2018	110	18	18
2019	74	8	9
2020	76	8	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha w 2019 roku i 2020 roku .

W roku 2020 udzielono wsparcia w formie pomocy na kontynuowanie nauki:

- 62 wychowankom z rodzin zastępczych,
- 14 wychowankom z placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Łącznie wypłacono 15 świadczeń na usamodzielnienie oraz 8 na zagospodarowanie. W ubiegłym roku wspólnie z wychowankami i wskazanymi przez nich opiekunami usamodzielnienia opracowano 109 nowych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia (IPU).

W celu przygotowania usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej do samodzielnego życia oraz przeciwdziałania ich bezdomności, gmina Wałbrzych zapewnia również odpowiednie warunki mieszkaniowe w postaci mieszkań chronionych treningowych dla osób usamodzielnianych. Jest to dodatkowa forma pomocy w postaci świadczeń niepieniężnych przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej (Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, art. 36 ust. 2). Na terenie Wałbrzycha funkcjonują obecnie dwa mieszkania chronione: jedno przeznaczone jest dla 4 kobiet (ustanowione zostało w sierpniu 2021 roku), a drugie dla 4 mężczyzn. Lokale zostały wyposażone w meble i sprzęty gospodarstwa domowego: przeprowadzono m.in. remont łazienki w jednym mieszkaniu, pomalowano pomieszczenia, wymieniono meble oraz łóżka. W roku 2020 na terenie miasta funkcjonowało jedno mieszkanie chronione, w którym przebywały trzy wychowanki pieczy zastępczej. Kobiety zostały zgłoszone do projektu Szlachetna Paczka, dzięki czemu otrzymały wsparcie w formie żywnościowej oraz rzeczowej (środki czystości, odzież, kosmetyki). Obecnie w mieszkaniach chronionych treningowych przebywa 7 wychowanków pieczy zastępczej, w tym 3 kobiety i 4 mężczyzn.

Wszyscy mieszkańcy oczekują na lokale socjalne, widnieją na liście osób zakwalifikowanych do przydziału takiego lokalu. Po otrzymaniu mieszkań będą mogli starać się o przyznanie wsparcia w formie na zagospodarowanie oraz usamodzielnienie.

Wychowankowie pieczy zastępczej będący w procesie usamodzielnienia biorą udział w warsztatach z zakresu kształtowania kompetencji i umiejętności społecznych (w tym także umiejętności aktywnego poruszania się po rynku pracy).

Niestety często usamodzielnianych wychowanków cechuje bierność, niechęć do zmian w swoim życiu oraz zbyt niska motywacja do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Analizując współpracę z usamodzielnionymi wychowankami przebywającymi w mieszkaniach chronionych zdecydowanie lepsze przygotowanie do dorosłego życia mają wychowankowie z pieczy rodzinnej. Wychowankowie z placówek nie byli wdrażani w podstawowe procedury radzenia sobie w sytuacjach życia codziennego, dlatego też jest im bardzo trudno odnaleźć się w rzeczywistości, wymagają większego wsparcia oraz nakierowania na działania.

Wychowankowie, którzy opuszczają rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą zostają objęci pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie, m.in. poprzez udzielanie wsparcia

w postaci pracy socjalnej, udzielanie pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej czy kierowanie do mieszkań chronionych. Ponadto pełnoletni wychowankowie zgłaszani są do różnego rodzaju projektów, np. ogólnopolskiego projektu Szlachetnej Paczki, dzięki któremu otrzymują wsparcie rzeczowe. Pracownicy socjalni wspierają ich na każdym etapie procesu usamodzielniania, dbają o dobre warunki mieszkaniowe, pomagają we wszelkich tematach urzędowych czy związanych z codziennym funkcjonowaniem.

V. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH

Zgodnie z art. 180 pkt 1 Ustawy 3-letnie powiatowe programy dotyczące rozwoju pieczy zastępczej powinny zawierać m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej zawiera Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w imieniu Prezydenta Miasta Wałbrzycha.

W Ustawie nie ma określonego limitu na dany rok. Biorąc pod uwagę dobro małoletnich dzieci, pozbawionych opieki rodziców biologicznych, należy limit ten dostosować do potrzeb zapewnienia właściwej opieki, jak również do możliwości finansowych powiatu/gminy.

Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Wałbrzycha jest zbyt mała w stosunku do liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Zgłaszają się chętni do pełnienia tej funkcji, ale ostatecznie decydują się na przyjęcie do pieczy tylko jednego dziecka. Spory odsetek stanowią rodziny, które zostały zobligowane do opieki nad dzieckiem na mocy postanowienia sądu i nie wiążą swojej przyszłości z przyjmowaniem kolejnych wychowanków.

W roku 2020 przeszkolono 35 kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej. Zaznaczyć należy, iż nie wszystkie rodziny zastępczej posiadające uprawnienia do przekwalifikowania się na zawodową rodzinę zastępczą korzystają z tej możliwości. Przekwalifikowanie na zastępczą rodzinę zawodową następuje na wniosek rodziny zastępczej.

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2022 – 2024, zamieszczony w poniższej tabeli.

Tabela Nr. 10. Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych w Wałbrzychu w latach 2022-2024.

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych (*dotyczy nowo utworzonych rodzin w danym roku)
2022	9*
2023	6*
2024	10*

*Pod warunkiem zabezpieczenia w budżecie Miasta Wałbrzych środków finansowych przeznaczonych na ten cel.

VI. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA PROGRAMU

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024 zakłada wspieranie rozwoju systemu pieczy zastępczej w Wałbrzychu ze szczególnym nastawieniem na tworzenie rodzinnych form opieki nad dzieckiem.

Program zakłada następujące główne cele:

1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
2. Wsparcie rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej.
3. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
4. Rozwój wolontariatu na rzecz rodzin zastępczych.
5. Monitorowanie sytuacji rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej.
6. Powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej lub dążenie do przysposobienia.

Szczegółowy opis celów Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Wałbrzychu, uwzględniający formę działań zmierzających do realizacji założeń, partnerów oraz wskaźniki monitorujące przedstawia tabela nr 10.

Tabela Nr 10. Szczegółowy opis celów Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024.

CEL 1: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej			
LP.	DZIAŁANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY
1	Promocja rodzicielstwa zastępczego w Wałbrzychu i pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego (organizacja spotkań, udział w lokalnych wydarzeniach, prowadzenie kampanii outdoor, prowadzenie kampanii medialnej).	MOPS, samorząd gminny, lokalne instytucje i organizacje pozarządowe, partnerzy wspierający kampanię społeczną, media lokalne	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń i spotkań (w tym liczba osób biorących w nich udział); • liczba nośników reklamowych zawierających reklamę rodzicielstwa zastępczego; • liczba wywiadów, spotkań z dziennikarzami, artykułów czy informacji promujących pieczę zastępczą.
2	Przygotowanie i aktualizacja materiałów promocyjno-informacyjnych dotyczących rodzicielstwa zastępczego (strona internetowa, media społecznościowe, ulotki, bannery, citylighty, plakaty).	MOPS, samorząd gminny, lokalne instytucje i organizacje pozarządowe, partnerzy wspierający kampanię społeczną	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów graficznych;
3	Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; • liczba szkoleń i osób, które uzyskały zaświadczenie kwalifikacyjne; • liczba nowych rodzin zastępczych.
4	Organizowanie szkoleń uzupełniających dla niezawodowych rodzin zastępczych.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń i osób, które uzyskały zaświadczenie kwalifikacyjne; • liczba nowych rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.
5	Wydawanie opinii dotyczących motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydanych opinii;
6	Dostosowanie liczby koordynatorów rodzin zastępczych do wymagań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby koordynatorów/pracowników socjalnych;
7	Prowadzenie strony internetowej (zakładka dot. rodzicielstwa zastępczego) oraz kont w mediach społecznościowych.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba odsłon/ wyświetleń; • liczba umieszczonych informacji/ aktualności.

CEL 2: Wsparcie rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej			
LP.	DZIAŁANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY
1	Organizowanie szkoleń lub warsztatów podnoszących kwalifikacje oraz kompetencje rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka.	MOPS, Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu, organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń; • liczba uczestników szkoleń.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024

2	Kierowanie rodzin zastępczych lub prowadzących rodzinne domy dziecka na szkolenia/ warsztaty prowadzone przez instytucje zewnętrzne .	MOPS, Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu, organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń; • liczba uczestników szkoleń.
3	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka lub wychowankami pieczy zastępczej (porad psychologiczno-pedagogicznych).	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad; • liczba osób, którym udzielono wsparcia.
4	Kierowanie wychowanków przebywających w pieczy zastępczej na kolonie, turnusy rehabilitacyjne, warsztaty oraz zajęcia wspomagające rozwój.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kolonii, spotkań; • liczba uczestników.
5	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz rodzinnym domom dziecka opieki koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zatrudnionych koordynatorów i pracowników socjalnych ; • liczba rodzin objętych wsparciem.
6	Realizacja świadczeń finansowych należnych rodzinom zastępczym, prowadzącym rodzinne domy dziecka, osobom do pomocy, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wypłaconych świadczeń;
7	Doskonalenie systemu wynagradzania rodzin zawodowych, zabezpieczenie w budżecie środków na świadczenia fakultatywne dla rodzin już funkcjonujących, zapewnienie lokali mieszkalnych z zasobów miasta dla rodzin zawodowych).	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wypłaconych wynagrodzeń
8	Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba złożonych wniosków
9	Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej (m.in. organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych).	MOPS, samorząd gminny, lokalne instytucje i organizacje pozarządowe, partnerzy wspierający kampanię społeczną	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań; • liczba uczestników.
10	Organizowanie wsparcia wolontariuszy.	MOPS, partnerzy wspierający kampanię społeczną	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób, którym udzielono wsparcia; • liczba wolontariuszy.
11	Organizowanie wsparcia rodzin pomocowych.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin, którym udzielono wsparcia; • liczba rodzin pomocowych.
12	Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich .	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób do pomocy ; • liczba rodzin korzystających ze wsparcia osób do pomocy.
13	Prowadzenie zespołów do spraw rodzinnej pieczy zastępczej (w tym także opracowywanie diagnozy umieszczonego w pieczy zastępczej dziecka oraz planu pomocy dla dziecka i rodziny zastępczej).	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych opieką koordynatora lub pracownika socjalnego; • liczba posiedzeń zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej .
14	Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej.	MOPS, Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu, organizacje	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń, • liczba uczestników szkoleń.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024

		pozarządowe	
15	Zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających .	MOPS, ośrodki adopcyjne, sąd rejonowy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci zgłoszonych do adopcji; • liczba dzieci przysposobionych .

CEL 3: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

LP.	DZIAŁANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY
1	Wspieranie usamodzielnianych wychowanków kontynuujących edukację.	MOPS, partnerzy wspierający kampanię społeczną	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wychowanków kontynuujących naukę.
2	Wspieranie usamodzielnianych wychowanków przebywających w rodzinnej czy instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez zapewnienie miejsca w mieszkaniach chronionych treningowych oraz pomoc w uzyskaniu lokalu mieszkalnego z zasobów gminy.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wychowanków skierowanych do mieszkań chronionych; • liczba miejsc w mieszkaniach chronionych; • liczba złożonych wniosków o przydział mieszkania z zasobów gminy.
3	Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w opracowywaniu indywidualnych programów usamodzielnienia, monitorowanie ich realizacji i aktualizacji.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opracowanych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia; • liczba wychowanków objętych wsparciem.
4	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego celem zapobiegania wykluczeniu społecznemu .	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad.
5	Wsparcie finansowe i rzeczowe.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wypłaconych świadczeń; • liczba wychowanków objętych wsparciem.
6	Wzmacnianie procesu usamodzielnienia i kompetencji społecznych wychowanków (szkolenia, kursy, programy, projekty).	MOPS, partnerzy wspierający kampanię społeczną	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów; • liczba uczestników .
7	Organizowanie spotkań edukacyjnych, warsztatów dla wychowanków wchodzących w proces usamodzielnienia.	MOPS, partnerzy wspierający kampanię społeczną	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań, • liczba uczestników.

CEL 4: Rozwój wolontariatu na rzecz rodzin zastępczych

LP.	DZIAŁANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY
1	Prowadzenie działań promujących wolontariat (np. spotkania w szkołach i uczelniach, uniwersytetach III wieku, informacje w mediach społecznych).	MOPS, samorząd gminny, partnerzy wspierający kampanię społeczną, media lokalne	<ul style="list-style-type: none"> • liczba akcji promujących; • liczba zgłoszonych wolontariuszy.
2	Organizacja szkoleń dla wolontariuszy.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń; • liczba uczestników.
3	Dobór wolontariuszy do rodzin zastępczych lub prowadzących rodzinne domy dziecka.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wolontariuszy; • liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem.

CEL 5: Monitorowanie sytuacji rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej			
LP.	DZIAŁANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY
1	Tworzenie i systematyczne modyfikowanie planów pomocy dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba planów pomocy dziecku.
2	Organizowanie Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych zespołów.
3	Informowanie Sądu Rejonowego o całokształcie sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej i o zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba wysłanych informacji do sądu.
4	Zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych i monitorowanie procedur adopcyjnych.	MOPS, ośrodki adopcyjne	<ul style="list-style-type: none"> liczba zgłoszonych dzieci. liczba dzieci przysposobionych.
5	Regularny wgląd w sytuację rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka i umieszczonych w nich dzieci.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba spotkań z rodziną. liczba spotkań z dzieckiem .

CEL 6: Powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej lub dążenie do przysposobienia			
LP.	DZIAŁANIA	REALIZATORZY/ PARTNERZY	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY
1	Współpraca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba spotkań
2	Umożliwienie i pomoc w realizacji kontaktów (w tym na terenie MOPS) pomiędzy rodziną biologiczną a dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba spotkań
3	Ścisła współpraca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownika socjalnego z asystentami rodzin biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba planów pomocy dziecku
4	Zgodnie z art. 47 ust. 7 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej składanie do właściwego sądu wniosku o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej.	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> liczba złożonych wniosków
5	Zgłaszanie do ośrodka adopcyjnego informacji na temat dzieci z uregulowaną sytuacją prawną.	MOPS, ośrodki adopcyjne	<ul style="list-style-type: none"> liczba zgłoszeń; liczba dzieci przysposobionych .

VII. REALIZACJA PROGRAMU

Zakłada się osiągnięcie zaplanowanych celów poprzez realizację wszystkich przedstawionych w Programie działań. W trakcie realizacji Programu możliwe jest napotkanie utrudnień i zagrożeń niezależnych od Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wśród największych zagrożeń, mogących mieć negatywny wpływ na realizację działań ujętych w Programie wskazać należy:

1. Zbyt małą ilość kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych lub do prowadzenia rodzinnych domów dziecka.
2. Brak osób gotowych do przyjęcia do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania lub nastolatków.
3. Brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej.
4. Utrudnianie lub uniemożliwianie przez rodziców biologicznych procesu przysposobienia dziecka.
5. Długotrwałe procesy regulowania sytuacji prawnej dziecka.
6. Niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój pieczy zastępczej.
7. Nierealizowanie przez usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków Indywidualnych Programów Usamodzielniania.

VIII. ODBIORCY PROGRAMU

Program kierowany jest do wszystkich osób i instytucji, z którymi wiąże się temat organizacji pieczy zastępczej, a w szczególności do:

1. Dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
2. Rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.
3. Rodziców biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
4. Usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.
5. Kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej i prowadzącego rodzinny dom dziecka.
6. Rodzin pomocowych sprawujących czasową opiekę na dzieckiem oraz wolontariuszy.
7. Placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024 będzie realizowany na terenie miasta Wałbrzycha. Wdrożenie programu nastąpi po jego uchwaleniu przez Radę Miasta Wałbrzycha i będzie kontynuowane do roku 2024.

IX. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Realizatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, w którym do realizacji opisywanych zadań wyodrębniono Dział Pieczy Zastępczej, w skład, którego wchodzi Zespół Pieczy Instytucjonalnej, Zespół Pieczy Rodzinnej oraz Zespół Poradnictwa Specjalistycznego. W związku z koniecznością określenia i analizy potrzeb w zakresie pieczy zastępczej przed przystąpieniem do realizacji Programu, Ośrodek przeprowadził konsultacje społeczne.

Przy realizacji Programu współpracować powinny

a) podmioty publiczne:

właściwe wydziały i stanowiska Urzędu Miasta Wałbrzycha,

- Sąd Rejonowy w Wałbrzychu,
- przedszkola publiczne, placówki oświatowe,
- Straż Miejska,
- Komenda Miejska Policji,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- zakłady opieki zdrowotnej.

b) podmioty niepubliczne: przedszkola i szkoły niepubliczne,

- niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- organizacje pozarządowe działające w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji,
- kościoły i związki wyznaniowe.

W realizacji zadań ww. podmioty powinny kierować się dobrem rodziny i dziecka a ich wspieranie traktować jako priorytet.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ

W ciągu ostatnich lat Ośrodek przystępował do realizacji programów ogłaszanych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pozyskując środki zewnętrzne na częściowe sfinansowanie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Do 2019 r. w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” ogłaszanego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej gminy mogły korzystać ze środków finansowych na zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W 2020 r. program nie został uruchomiony.

Tabela Nr 11. Finansowanie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2014-2020

Dofinansowanie z programu resortowego zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	2017	2018	2019	2020
Kwota dotacji	175 329 zł.	143 948 zł.	131 660 zł.	0

Finansowanie zadań odbywać się będzie, w zależności od możliwości i potrzeb, przy udziale środków pochodzących z:

- budżetu samorządu;
- z budżetu innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie miasta Wałbrzycha;
- środków unijnych;
- z innych źródeł zewnętrznych.

Środki finansowe na realizację poszczególnych zadań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach finansowych.

W roku 2017 ośrodek otrzymał dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej na realizację projektu „Nasze Dzieci” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt realizowany jest w okresie od 1 lutego 2018 do 31 stycznia 2020 r. Całkowita wartość projektu wynosi 1 567 117,39 zł, z czego kwota dofinansowania to 1 487 917,39, zł, a kwota 79.200 zł będzie stanowić wkład własny. Przedmiotem projektu jest rozwój wsparcia systemu pieczy zastępczej poprzez objęcie specjalistyczną pomocą dzieci i młodzieży z pieczy zastępczej w Wałbrzychu. Jako element projektu realizowane jest także wsparcie rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka, w postaci podnoszenia ich kompetencji i kwalifikacji.

XI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu jako organizator pieczy zastępczej, podobnie jak w latach ubiegłych, będzie koordynatorem Programu. Wzorem lat ubiegłych, po zakończeniu każdego roku, informacja o realizacji programu przedkładana będzie Prezydentowi Miasta Wałbrzycha w corocznym sprawozdaniu. Program ma charakter otwarty i będzie podlegał corocznej ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb w zakresie kierunków rozwoju pieczy zastępczej oraz możliwości finansowych miasta.

ZAKOŃCZENIE

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024 stworzony został na podstawie oceny realizacji poprzedniego programu przypadającego na lata 2019-2021 jak również diagnozy sytuacji pieczy zastępczej w Wałbrzychu oraz aktualnych potrzeb wynikających z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.

Celem opracowania dokumentu jest usystematyzowanie planowanych oraz dotychczas prowadzonych zadań Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także wskazanie działań priorytetowych służących rozwojowi rodzicielstwa zastępczego w ciągu najbliższych lat.

UZASADNIENIE

Do zadań własnych określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3 letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej. Nadrzędnym celem wszystkich działań ukierunkowanych w programie jest zapewnienie dzieciom tymczasowej opieki i wychowania w pieczy zastępczej. Realizacja działania jest procesem długotermiowym, wymagającym dużego zaangażowania i odpowiedzialności ze strony wielu instytucji.

Powyższy program zakłada rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej, kładąc głównie nacisk na powstanie rodzinnych form pieczy zastępczej. Oczekiwany rezultatem programu jest wzrost liczby kandydatów do tworzenia rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych poprzez promocję rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym, integrację ze środowiskiem lokalnym oraz przygotowaniem do samodzielnego życia usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Przewodnicząca Rady Miejskiej Wałbrzycha

Maria Anna Romańska